

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za 1/2 leta 90 din, za 1/4 leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 50 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaia vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 28. novembra 1938

Cena posamezni številki din 1'50

Izseliensko vprašanje

Pomembnost izseljenskega vprašanja za nas se najbolj očitno pokaže v nerazmerju med številom izseljencev in narodom doma. Kajti ni na svetu naroda, ki bi imel tako veliko število izseljencev. Saj živi danes v tujini skoraj polovica vseh Slovencev in samo v Ameriki je našega naroda okoli 400.000. In kje so še vsi naši izseljenci v Vestfaliji, Belgiji, Franciji, Nizozemski, Avstriji, Egiptu in drugih državah, da Slovencev, ki so bili odtrgani od nas po mirovnih pogodbah niti ne omenjamo. Pol naroda v tujini, že samo to dejstvo uvršča izseljensko vprašanje med naše prve probleme.

Kljub temu pa se za to vprašanje desetletja nismo menili. Šele v zadnjih letih je po prizadevanju nekaterih mož oživelo pri nas zanimanje za izseljence. V prvi vrsti se udeležuje to zanimanje seveda na kulturnem, nacionalnem in verskem polju, zelo malo pa še na gospodarskem. Da je kulturno, versko in nacionalno delo za naše izseljence prepotrebno, je naravno, toda nič manj važno, če ne celo važnejše, je gospodarsko delo. Kajti to delo daje krepko materialno podlago vsemu drugemu delu in omogoča trajne in zanesljive uspehe, ker to delo ustvarja tesne in žive zveze med domovino in izseljenci.

Pogoj za takšno skupno delo izseljencev in domovine pa je, da gospodarsko gledamo na izseljenski problem. Vsak naš izseljenec v tujini mora biti propagator našega izvoznega blaga, mi pa moramo izseljencem omogočiti, da spravijo na trg blago, ki ga oni nam posredujejo. Naša izvozna, pa tudi uvozna trgovina bi mogla dati celji vrsti naših izseljencev močno gospodarsko pozicijo in s tem bi dobili ljudi, ki bi zanesljivo delali za poglobitev stikov med izseljenci in domovino. Seveda se to ne da doseči kar čez noč, temveč je treba za takšno trgovsko sodelovanje mnogo priprav in mnogo dela. Toda glavno je, da bi se vsaj enkrat začelo v tej smeri delati. Naše narodne vezenine, naše ročno delo bi n. pr. moglo doživeti v Ameriki silen odjem. Pomislimo samo na oni čas, ko je bivanje angleškega kralja na našem Jadranu ustvarilo v velikem svetu kar posebno dalmatinsko modo. Kaj bi mogli zaslužiti, če bi znali ta ugodni trenutek izkoristiti, če bi imeli trgovski talent, če bi znali v pravem trenutku vreči na trg potrebne količine naših ročnih del. Za vedno bi se mogli takrat utrditi na svetovnih trgih s svojimi izdelki.

In na drugi strani! Kako bi narasla vrednost naših kmetijskih pridelkov, če bi nas naši Amerikanci naučili, kako se ravna s sadjem, da pride na trg pravilno zabaljeno in zdravo tudi po dolgi vožnji čez Ocean. Kako močno bi se dvignilo vse naše gospodarsko življenje, če bi nam vlihi naši Amerikanci tudi nekaj ameriškega tempa v naše poslovanje. V veliko obojestransko korist bi bilo, če bi prišlo do živega gospodarskega sodelovanja med nami in izseljenci. A tudi na finančnem polju bi to sodelovanje rodilo zelo pozitivne uspehe. Marsikatero veliko delo bi mogli izvesti s finančno pomočjo naših izseljencev, če bi jim seveda nudili tudi zadost-

na jamstva. Saj je bilo že govora o tem, da dobimo iz Amerike potrebni denar za zgraditev železniške zveze z morjem. Samo na naši strani je bila krivda, da je ta načrt propadel.

Gospodarsko sodelovanje domo-

vine in izseljencev bi moglo na mah danes pasivno izseljensko vprašanje spremeniti v aktivno. In zato pravimo, da je treba dati gospodarskemu sodelovanju prednost pred vsakim drugim. Gospodarsko sodelovanje daje

vsemu vprašanju čisto druge perspektive in šele na podlagi tega sodelovanja bo mogoče rešiti tudi vse druge dele izseljenskega vprašanja. Čas je, da se začnemo tega zavedati in tudi v tem smislu delati!

din 5'95, ako gre dostava blaga na njegove stroške.

2. Da se pritegnejo h komisiji za določanje bencinskih cen domači interese in to taki, ki jih določajo trgovci oz. njihova sekcija.

3. Da se vsi privilegiji, ki jih je dobil kartel inozemcev, razširijo tudi na domača podjetja. To naj velja v pogledu carine, kakor tudi tovarnine.

4. Da skrbi država za to, da prideta produkcija in trgovina s tekočim gorivom čimprej v domače roke. V to svrhu naj se takoj preklic odločba uprave državnih monopolov, ki je pred 3 tedni dala na povsem protizakoniti način zapečatiti edina 2 domača obrata za predelovanje bencina in mineralnih olj. Domačim interesentom pa se naj izdajajo takoj dovoljenja za gradnjo rafinerij.

5. Da se zabrani postavitve novih črpalke tvrdkam z inozemskim kapitalom zunaj kartela in da se ukinejo že izdana dovoljenja, ki so se zlorabila z zakupom.

Kako dela bencinski kartel

Hvaležno pozdravljamo, da podpirate akcijo trgovcev proti metodam bencinskega kartela inozemskih židov. Kako nujna je ta akcija, je razvidno n. pr. tudi iz sledečega: Danes sta se oglasila v naši pisarni dva gospoda kot zastopnika tvrdke Shell. Gospoda sta nam hotela prodati vagon belega (kostnega) olja, ki ga pa dobivamo mnogo ceneje in v mnogo boljši kvaliteti od neke tvrdke v Hamburgu. Ko smo jima to povedali, sta trdila, da je hamburška tvrdka njihova, namreč Shellska in da od nje ne moremo dobiti cenejšega ali boljšega blaga. Da jima dokažemo neresnico njihovih trditvev, smo jima pokazali vzorec blaga iz Hamburga, ki je mnogo boljši kot blago, ki sta ga nam ona ponudila.

Nato pa je eden obeh gospodov izjavil, da nas opozori, da bo tvrdka Schell sedanje prodajne cene

tega olja znižala na 14— ali celo na din 9'—, ako kupimo to olje pri drugi tvrdki, da bi morali potem naše olje prodajati z veliko izgubo. Schell pa ne bi škodovala samo nam, ampak mnogim trgovcem v Sloveniji. Na ta način hoče torej shellska gospoda naša domača trgovska podjetja prisiliti, da kupujejo mnogo slabše in dražje blago.

Ker si ne pustimo s takimi židovskimi metodami groziti, smo gospoda na hitro odslovili. Upamo, da bodo to v enakem primeru storili tudi drugi naši gg. trgovci.

Obenem pa prosimo, da se oglašijo tudi druga podjetja oz. gg. trgovci, če so doživeli kaj sličnega s strani kartela. »Trgovski list« pa prosimo, da njihova izvajanja priobči.

Motoroil družba z o. z., Maribor.

Protest proti bencinskemu kartelu

Na poziv trgovcev, ki se bavijo s prodajo bencina in petroleja na ozemlju bivše mariborske oblasti, se je v nedeljo popoldne zbralo v hotelu »Orel« v Mariboru lepo število interesentov, da protestirajo proti brezobzirnemu postopanju bencinskega kartela. Sestanku je predsedoval trgovec Voršič, obširno poročilo o sedanjem položaju in o postopanju kartela pa je podal g. Romih, ki se je obširno bavil z nastankom in metodami Standard Oil Co. in Shella ter o bencinskem kartelu, ki v naši državi izpodriva domače trgovce. Razvila se je živahna debata, v kateri so poedini govorniki žigosali postopanje kartela in priporočali enotnost naših trgovcev, ker le na ta način bodo lahko dosegli uspeh. Zakaj nasprotnik je močan in postavi se mu po robu le oni, ki je tudi na znotraj edin in močan.

Končno je bila sprejeta obširna resolucija, ki pravi med drugim:

1. Iz »Službenih novic« z dne 8. julija 1938. je razvidno, da je Jugosl. bencinski kartel sklenil z državo aranžman, čigar svrha bi naj bilo znižanje bencinskih cen. Kot protislugo pa je znižala država kartelu uvozno carino na nafto na polovico.

2. Kartel se je v tem aranžmanu obvezal le za nizke detaljne litrske cene. O kilogramskih cenah pa v aranžmanu ni bilo govora. Vsakemu trgovcu je znano, da prodaja kartel svoje blago samo v kilogramih, na litre pa prodajajo samo naši trgovci. Poeni prodajali morajo torej naši trgovci, ker so litrske cene za njih predpisane, kartel pa jim prodaja bencin po prejšnjih visokih in celo še višjih kilogramskih cenah. Znižanje bencinskih litrskih cen je torej zadelo samo naše trgovce, kartel pa, ki ima ogromne dobičke zaradi znižanja carine, je svoje kilogramske cene v zadnjem času celo zvišal in jih hoče še zvišati.

Zbrani trgovci smatrajo to po-

stopanje kartela kot nezaslišano. Vsa konkurenca proti kartelu pa je onemogočena s tem, ker je dala uprava državnih monopolov edina dva domača obrata za izdelovanje bencina zapreti. Tudi od tega ukrepa ima korist samo kartel, ki sedaj po mili volji diktira kilogramske cene.

3. Iz določbe o znižanju uvozne carine je razvidno, da ima kartel inozemcev posebne privilegije, ki za domače tvrdke ne veljajo. Tudi na železnici uživa kartel ogromne popuste, ki za malega domačega uvoznika ne veljajo. Kartel inozemcev je smel postaviti v Jugoslaviji svoje rafinerije, medtem ko domačinu ne dopuščajo niti malih obrtnih čistilnic, še manj pa zgraditev rafinerij.

Na ta način se popolnoma onemogoča razvoj domače produkcije in trgovine bencina in mineralnih olj. Ugotavljamo, da je bencinski kartel inozemcev pri nas povsem odveč in da nima država od njega nobene koristi.

Kot naša dobaviteljica za nafto in njene produkte je upoštevna v glavnem Romunija. Od naše dobre sosede Romunije pa lahko dobimo blago tudi brez Standarda in Shella in to ceneje in ugodneje. Čemu potrebujemo tujece iz Amerike in Anglije, da nam prodajajo blago z ogromnim dobičkom, ki ga sami kupujejo v sosedni Romuniji? Vsaka druga država stremi za tem, da pride trgovina in industrija čimbolj v roke domačinov. Skoraj vse države so se v zadnjih letih otresle jarma teh tvrdk, pri nas pa se dogaja ravno nasprotno. Domačini nimamo več nobenih pravic!

Iz navedenih razlogov zahtevajo zbrani trgovci:

1. Da se po državi sklenjena pogodba, ki predpisuje litrske cene, raztegne tudi sorazmerno na nabavne cene v kilogramih za trgovce detaljiste in grosiste. — Razlika med prodajnimi cenami kar-

tela in določenimi litrskimi cenami, ki veljajo za trgovce, mora biti tolika, da zaslužijo trgovci detaljisti pri prodaji bencina vsaj 10%, grosisti pa 5% in da krijejo grosisti stroške za vskladiščenje in dostavo blaga. Ti stroški so razvidni iz priloge. Cena detaljista mora biti potemtakem za 1 kg franko njegova trgovina oz. črpalka v območju prejšnje mariborske oblasti din 5'84. Povprečni prevoz blaga stane din 0'30 in stroški vskladiščenja ter stroški ambalaže znašajo din 0'27, torej mora dobiti grosist blago s 5% zaslužkom po

Min. Kabalin o trgovinskih odnošajih z Italijo

Reški list »Vedetta d'Italia« objavlja izjavo trgovinskega ministra inž. Kabalina o naših trgovinskih odnošajih z Italijo. Izjava se glasi:

»Naša trgovinska zamenjava z Italijo, ki je po večletnih krizah reducirala medsebojno trgovino na minimum, dobiva sedaj ugodnejše pogoje za nadaljnji razvoj. Klirinški saldo, ki je dosedaj oviral vsak razvoj ter povzročal padec našega izvoza v Italijo, se je v zadnjih letih zmanjšal od 83 na 35 milijonov lir.

V takšnem položaju je mogel stalni jugoslovansko-italijanski odbor na svojem zadnjem zasedanju v Rimu znatno povečati kontingente za jugoslovanski izvoz v Italijo. Dočim so ti znašali l. 1938. 180 milijonov lir, so bili povečani za l. 1939. na 250 milijonov lir ali za 33 odstotkov. To je nedvomno velik napredek v razvoju naših gospodarskih odnošajev z Italijo. Res je sicer, da se mora konstatirati, da je sedanji obseg naše trgovine

z Italijo, če ga primerjamo z onim pred krizo, še vedno zelo majhen. Toda starih pozicij si ni mogoče osvojiti nazaj naenkrat. Gospodarstvo ne pozna naglih skokov. Gospodarska kriza je globoko zavrla našo zamenjavo ter povzročila vrsto zaščitnih, zlasti valutnih ukrepov ter uvedla nove metode in nove trgovinske sisteme. Potrebno bo še precej časa in mnogo sistematičnega dela na obeh straneh, da bo mogla trgovina premagati vse zapreke in zopet dobiti stari obseg.

Dopolnilni dogovor med Italijo in našo kraljevino iz l. 1937. je postavil podlago za plodno in uspešno gospodarsko sodelovanje obeh držav. Zaradi tega sodelovanja in prizadevanja obeh vlad, da se gospodarske zveze med obema državama čim bolj poglobijo, sem tudi prepričan, da bo zamenjava blaga med Italijo in Jugoslavijo še narasla in dosegla še boljše in še bolj razveseljive rezultate.

ETEC bo zopet zmanjšala kvote

Na zadnji seji ETECe (European Timber Exporters Convention) v Stockholmu so švedske in finske organizacije predlagale zopetno znižanje izvoznih kvot za rezan les. Za l. 1937. so bile te kvote skupno določene na 4 milijone standardov, a so bile za l. 1938. znižane za 10%, nato pa še za 5% in končno še za 6,5%. Medtem je izpadla iz konvencije Avstrija in sedaj še Češkoslovaška, da se je celotna izvozna kvota znižala na 3,09 milijona standardov. Namera pa je, da se še ta kvota zniža, in sicer za 6%, da bi znašala vsa izvozna količina lesa za leto 1939. 2,903.000 standardov. Dokončni sklep pa na stockholmski konferenci ni bil sprejet, ker morajo v ETECI včlanjene lesne organizacije do 19. decembra zavzeti do tega predloga svoje stališče. Nasprotja, ki so se pojavila zaradi predlaganega znižanja kvot, so bila na stockholmski konferenci zelo močna in se nikakor ne more reči, da bi bila že premagana. Za redukcijo kvot sta se zavzemali predvsem Švedska in Finska, dočim druge članice niso bile tega mnenja. Po

izstopu Avstrije s kvoto 275.000 standardov in Češkoslovaške s kvoto 96.000 standardov so člani konvencije samo še naslednje države: Švedska, Finska, Jugoslavija, Rusija, Poljska, Romunija in Latiška. Njih sedanje kvote so znašale: Finska 845.218, Rusija 842.296, Švedska 690.518, Poljska 258.189, Romunija 213.948, Jugoslavija 134.303, Latiška 103.208, skupno torej 3.087.680 standardov.

Položaj na lesnih trgih je še nadalje slab, čeprav so se zaloge v lesnih potrošnih državah v primeri z lani znižale. To velja zlasti za Anglijo, Belgijo, Nemčijo in Francijo. Še vedno pa so zaloge izvoznikov prav znatne. Odločilno za bodoči razvoj na lesnem trgu bo, če bo v Angliji gradbena delavnost živahna, ker porabi Anglija skoraj polovico vseh kvot. Do srede novembra je prodala Švedska 92% svoje kvote. Finska pa šele 82% svoje kvote. Zaključki za prihodnje leto so zaradi negotovosti bodočega razvoja na lesnem trgu neznan, zlasti še, ker se ne ve, če bo predlagano znižanje kvot tudi sprejeto.

Na Miklavževo nedeljo so trgovine odprte

Združenje trgovcev v Ljubljani sporoča:

Trgovine bodo na Miklavževo nedeljo dne 4. decembra v Ljubljani ves dan odprte. Občinstvo naj izrazi ugodnost polovične vožnje za nakup Miklavževih daril. — Združenje trgovcev v Ljubljani.

Zasebna stavbena delavnost v naših mestih

Po uradnih podatkih od 1. 1935. dalje je bilo v vseh naših mestih vloženo v zasebno stavbeno delavnost 2.585 milijonov din, ki se razdele na posamezna mesta takole:

Mesto	milijonov din
Beograd	620,4
Zagreb	450,6
Ljubljana	286,3
Novi Sad	248,9
Niš	120,3
Skoplje	113,5
Banjaluka	98,3
Split	90,7
Sarajevo	89,7
Cetinje	65,4
vsja druga mesta	400,0

Zanimivo bi bilo, če bi se tem številkam dodale še številke o uradnih poslopih, ki so se sezidala v tem času. Ljubljana potem ne bi bila na 3. mestu, temveč daleč kje zadaj. Potrebno bi tudi bilo te številke spopolniti s podatki o hipotekah, ki leže na teh stavbah, da bi se popolnoma jasno videlo, kolik je delež zasebne iniciative in kolikšna je bila pomoč javne roke. Še posebej pa bi bilo zanimivo, če bi se te številke spopolnile tako, da bi videli, koliko se je od leta 1919. dalje sezidalo v naših mestih po zaslugi zasebne iniciative, koliko pa s pomočjo javne roke, pri čemer bi se mogel prispevek na račun vojnih reparacij izkazati tudi posebej.

Vsekakor pa kažejo objavljene številke, da je bila stavbena delavnost zelo velika, vsaj v nekaterih mestih, kakor n. pr. v Cetinju.

Terjatve proti Nemčiji znova padle

Zadnji izkaz o stanju naših kliringov izkazuje nekatere precej velike spremembe. Tako so se naše terjatve proti Nemčiji znižale za 28,5, proti Italiji pa za 4 milijone dinarjev. Tudi naši dolgovi so se znatno znižali in tako so padli naši dolgovi proti Madžarski za 1,9 milijona din, proti Češkoslovaški pa za 6,5 milijona Kč. Gibanje kliringov kaže naslednja tabela (vse številke v milijonih dotične valute):

Aktivni kliringi:	22. XI.	15. XI.
Bolgarska (redni) din	1,69	1,59
Bolgarska (tur.) din	0,37	0,83
Italija din	62,77	66,77
Nemčija RM	21,95	23,94
Poljska din	1,16	0,69
Turčija din	18,77	18,75
Španija pezeta	2,93	2,93

Pasivni kliringi:

Belgija belg	2,47	2,46
Madžarska din	32,89	34,83
Romunija din	11,04	9,78
Češkoslov. Kč	153,57	160,10
Švica šv. fr.	4,14	4,21

15.000 vagonov pšenice kot rezerva

Takoj v začetku letošnje žetve se je pojavil predlog, da se nekaj letošnje pšenice določi kot rezerva, da se ne bi ponovilo to, kar se je zgodilo letos pred žetvijo, ko so začele cene pšenice zaradi pomanjkanja blaga kar pretirano rasti. Strokovnjaki so sedaj izračunali, da bi zadostovalo 40.000 do 50.000 vagonov pšenice rezerve, pa bi bila podobna presenečenja ko letos popolnoma nemogoča. Ta rezerva pa se ne bi ustvarila takoj, temveč postopoma. Letos se namerava v ta namen shraniti 15.000 vagonov pšenice.

Tudi v nezdravih razmerah treba ustvarjati zdravo gospodarstvo

V »Privrednih studijah« je izšel članek, v katerem opozarja njegov pisec na slabe posledice, če je ves izvoz iz države usmerjen le v eno državo. Na to nevarnost smo mi že večkrat opozorili in zato nam je v zadoščenje, da se sedaj isti nazor izraža tudi v beograjskem gospodarskem listu. Argumenti, ki jih navaja beograjski list, so posebno veljavni, ker slone na izkušnji, ki jo je že enkrat doživel srbski narod. Zato smatramo, da ne bo odveč, če članek »Privrednih studij« ponatisnemo tudi v našem listu. Glasi se:

Vsi predvojni gospodarski pisci se strinjajo v tem, da je bila naša (sc. srbska) gospodarska situacija pred carinsko vojno z Avstro-Ogrsko zelo nezdrava. Izključna odvisnost vsega našega gospodarskega življenja od trga samo ene države je imela slab vpliv na razvoj gospodarstva. Najprej v tem oziru, da se je to enostransko razvijalo tako glede kakovosti kot tudi glede vrste proizvodov. Nadalje pa je prevelika gospodarska odvisnost povzročala tudi servilnost dežele v političnem oziru. Da to ni imelo bolj škodljivih posledic, se treba samo zahvaliti dalekovidnim ljudem, ki so neutrudljivo dokazovali škodljivost te gospodarske politike za naše zunanje ko notranje politično življenje.

Ko se je začela carinska vojna ter se je spoznalo, da so imeli ti ljudje prav, se je mogla preprečiti splošna nacionalna katastrofa samo zaradi hitre preorientacije vsega našega gospodarstva.

Korist te preorientacije je bila tako velika, da je dežela po carinski vojni, ki bi morala pomeniti zanjo izčrpanje sil, hitro napredovala ter našla na novih trgih ne samo možnost prodaje za proizvode dobre kakovosti, temveč tudi trajno jamstvo narodne neodvisnosti ter boljših državnih dohodkov, da je postal državni proračun v letu 1911. aktiven. To urejeno in zdravo stanje državnih financ ni nič drugo ko odsev zdravega gospodarskega življenja v deželi. To je omogočilo, da so se pozneje z lahkoto prenesle vse žrtve, ki so jih pozneje zahtevale balkanska, bolgarska in svetovna vojna.

Naša sedanja leta gospodarskega poleta

Veliki suficit, s katerim se je zaključilo proračunsko leto, v mnogem oziru spominja na leta po carinski vojni. Značilno je, da so se dosegli dobri finančni rezultati v enem in v drugem primeru po razširjenju naših trgov in po povečanju raznovrstnosti naše gospodarske proizvodnje. — Nasprotno pa je nastala deficitna

trgovinska bilanca sedanjega leta, ki bo brez dvoma imela svoje posledice tudi na proračunske dohodke, v glavnem zato, ker nismo mogli vzdržati tempa naše trgovinske ekspanzije ter da v popolnosti ohranimo osvojene trge.

V vzroke vsega tega se nečemo spuščati, vendar pa bi se v bodoče morali ravnati po tej izkušnji, ker sta jo praksa in življenje že dvakrat potrdila kot pravilno, da namreč naše gospodarsko življenje zavisi od treh činjenic: od razširjenosti trga, od raznovrstnosti gospodarskih panog in proizvodov ter od zboljšanja kakovosti naših proizvodov.

Obiščite

● **NOVINARSKI**

● **KONCERT**

1. decembra

NA TABORU

● 2 godbi za ples

Gospodarska bodočnost Češkoslovaške

V praških »Narodnih listih« je objavil industrialec dr. inž. teh. h. c. F. Janeček članek, v katerem razpravlja o gospodarski bodočnosti Češkoslovaške. Najprej govori o težkih gospodarskih izgubah, ki so zadele Češkoslovaško zaradi okrnitve njenega ozemlja. Naj pa bodo te izgube še tako velike in bolesterne, je vendar treba, da se jim Češkoslovaška takoj prilagodi. Čas igra posebno v takih razmerah zelo veliko vlogo. Razmere so se v srednji Evropi tako izpremenile, da ne sme ostati domače gospodarstvo še nadalje neorganizirano in neurejeno. Če ne bomo sami s svojim delom izvedli te reorganizacije, potem se moramo prav resno bati, da bodo te reorganizacije izvedli drugi. Potem pa bo ta reorganizacija tudi malo drugačna, kakor pa bi si mi želeli. Zato se morajo najti izkušeni gospodarski ljudje, ki pa nikakor ne smejo biti teoretiki, temveč dobri praktiki, ki morajo prevzeti to nalogo.

Obnovitveno delo pa se mora natančno na naslednje štiri elemente: material, viri energije, človeško delo, volja do vodstva in dela. Dr. Janeček je mnenja, da ni nobeno teh vprašanj nerešljivo. Zla-

sti pa pokaže študij materialnega vprašanja, da to nikakor ni tako komplicirano, kakor izgleda na prvi pogled. V deželi je še mnogo bogastva. To dosedaj neizkoriščeno bogastvo se mora sedaj z delom spremeniti v nove vrednote. Tudi na virih energije ni Češkoslovaška revna. Predvsem pa je potrebno delo, in sicer složno delo možganov in rok. Članek opozarja, kako silno je napredovala Nemčija s svojim delom, da je postala zopet ena prvih sil na svetu. Ideološka gesla ne smejo vplivati na delo, ker nudi v tem oziru Francija zadostno ostrašujoč primer.

Pot za Češkoslovaško je jasna. Vsa mora delati, in sicer trdo delati! Najboljše ljudi iz praktičnega življenja je treba pritegniti k delu. Samo ti ljudje imajo izkušnje, ki so potrebne za rešitev praktičnih narodno-gospodarskih vprašanj. Trdna volja vodilnih osebnosti, privedi narod k boljši bodočnosti, izločitev iz novega dela vseh osebnih interesov pri delu za obnovo države, trdna volja naroda, da se temu vodstvu podredi, predvsem pa do skrajnosti napeto delo vseh, vse to mora v kratkem času roditi pozitivne rezultate.

Načrt novih modernih cest

4,5 milijarde din za 4.135 km novih cest

Ministrstvo za javna dela je izdelalo načrt o zgraditvi novih modernih cest. Načrt je ministrski svet že odobril. Po tem načrtu se bo napravilo skupno 4.135 km modernih cest in bodo stroški za pravno teh cest znašali približno 4,5 milijarde din.

Ceste bi se napravile v dveh etapah. Prva etapa obsega napravo 2000 km cest, za katere bi se izdali dve milijardi din. Kredit za te ceste je zagotovljen s kreditom 500 milijonov din iz 4 milijardnega notranjega posojila, poldruga milijarda pa bi se dobila s posojilom pri Drž. hip. banki na podlagi dohodkov drž. cestnega fonda.

Predvsem bi se dokončala mednarodna avtomobilska cesta Subotica—Beograd—Niš—drž. meja, za kar je potrebnih 415 milijonov din.

V prvi etapi pa bi se napravile naslednje ceste, za katere so bile licitacije že razpisane in deloma tudi potrjene:

V dravski banovini:	din
Ljubljana—Jeperca—Labore—Kranj—Naklo—Jesenice—drž. meja	30,000.000
Maribor—Št. Ilj	4,000.000
Maribor—Slov. Bistrica	30,000.000
Celje—Ljubljana in Celje—Maribor	30,000.000
Ljubljana—Celje	25,000.000

	din
Ljubljana—Sušak	50,000.000
Ljubljana—Novo mesto	20,000.000
Ljubljana—Logatec—drž. meja	10,000.000
drž. ceste skozi mesta	10,000.000
skupno	209,000.000

	din
Savska banovina	226,000.000
Med drugimi krediti je tudi kredit za cesto Ljubljana—Sušak	40,000.000
Vrbaska banovina	115,000.000
primorska banovina	100,000.000
drinska banovina	160,000.000
zetska banovina	165,000.000
donavska banovina	225,000.000
moravska banovina	165,000.000
vardarska banovina	220,000.000

Iz teh števil je razvidno, da bo pri teh delih dravska banovina primeroma dobro odrezala.

Politične vesti

Knez-namestnik Pavle se bo sestal z min. predsednikom Chamberlainom in zun. ministrom Halifaxom takoj po njenem povratku iz Pariza.

Romunski kralj Karol je sprejel v Leipzigu maršala Göringa in imel z njim daljši razgovor o gospodarskih odnosih Nemčije in Romunije.

Na pariškem sestanku francoskih in angleških ministrov je bilo doseženo popolno soglasje, ki se nanaša na naslednje točke: 1. Nemško-francoska deklaracija se odobrava. 2. Glede oboroževanja in angleške vojaške pomoči je soglasje enako popolno. Anglija bo priskočila Franciji v pomoč s pol milijona vojakov in vsemi svojimi značilnimi silami. 3. Glede španskega vprašanja se zopet vrnejo obe državi na prvotni britanski načrt. Gen. Franco se prizna kot vojskovojača sila le, če se organizira mednarodna kontrola in vrnejo vsi prostovoljci, vključno specialistov, iz Španije. 4. Zbližanje Francije in Italije se pozdravlja. 5. O kitajskem vprašanju se je razpravljalo o izjavi princa Konoje in svobodni plovbi po reki Jangce. 6. Dosežen je bil sporazum o skupni gospodarski politiki obeh držav v vseh državah Bližnjega vzhoda. 7. Vprašanje beguncev bosta obe državi skupno proučili.

Francosko-nemško pogodbo je predlagala — po nekkih vesteh — Nemčija tudi zato, da bi z njo oslabil slab vtis židovskega preganjanja v Nemčiji.

Vodja socialistov Blum je objavil v »Populairu« oster članek, v katerem poziva Daladiera k odstopu, da ne more kupiti zaupanja

borznih krogov niti za ceno novih junijskih dogodkov. Samo vlada sloge in narodne edinosti da more obnoviti red v Franciji.

Stavka v Franciji se še vedno širi in stavka že nad 100.000 delavcev. Uradno poročilo policije poudarja, da se je posrečilo policiji izprazniti skoraj vse tovarne, ki so jih zasedli delavci. Ponekod je pri tem prišlo do bojev ter je bilo več stražnikov ranjenih. Iz Pariza se poroča, da je ministrski predsednik Daladier trdno odločen, da odpor delavstva zlomi. Nekateri tudi že poročajo, da bo proglašeno nad vso Francijo obsedno stanje, če ne bodo delavci nehali stavkati.

Južno-afriški minister Pirow je bil sprejet od kancelarja Hitlerja. Nato pa tudi od romunskega kralja Karola, ki je bil isti čas v Berchtesgadenju.

Pri nadomestnih volitvah v nekem londonskem okraju je zmagal konservativni kandidat H. Brocke z 22.587 proti 16.939 glasovom laburističnega kandidata. Pri prejšnjih volitvah je dobil konservativni kandidat 27.173, laburistični pa le 12.370 glasov. Nazadovanje konservativcev je torej kljub zmagi očitno.

Na seji češkoslovaške vlade je bilo soglasno sklenjeno, da se postavi kot skupni kandidat za predsednika republike predsednik najvišjega upravnega sodišča dr. Hacha. Po seji so odšli zastopniki vseh treh vlad k dr. Hachi in mu ponudili kandidaturu, ki jo je ta tudi sprejel. Narodno predstavništvo bo sklicano za sredo, da izvoli novega predsednika republike.

O novem razmerju med Nemci in Čehi razpravlja agrarno glasilo »Venkov« in pravi, da je bilo prejšnje razmerje med Nemčijo in Češkoslovaško nekako naslednje: Oficialno smo bili za korektno in dobre sosedne odnose z Nemčijo, toda v negativnem smislu, ker je veljala Hitlerjeva Nemčija kot nasprotnik. Samo tako si je mogoče razložiti, da se je v državi s tri in pol milijona zavedne in gospodarsko močne nemške manjšine vodila drugačna politika, kakor pa bi se morala. Komunistem je bil dovoljen, v čisto nemškem mestu, kakor je bil Cheb (Eger) pa so bile vse manifestacije Nemcev prepovedane. Demokracija se je razlagala tako, kakor da bi bilo priznanje nemškega svetovnega nazora greh proti demokraciji. Novo razmerje do Nemčije mora nujno pomeniti tudi nove odnose do narodnega socializma. Skozi leta smo navdušeno podpirali demokratične režime, čeprav so nas ti dostikrat zelo razočarali. Bodimo sedaj vsaj toliko trezni, da bomo priznavali resnično moč nedemokratičnih režimov.

Na meji Karpatske Ukrajine se obmejni spopadi še vedno ponavljajo. V teh bojih so bili dosedaj poljski in madžarski teroristi še vedno premagani in imeli tudi precejšnje izgube. Češkoslovaška vojska je dobila povelje, da z vsjo odločnostjo nastopi proti teroristom. V zadnjem času pa so ti vpadi ponehali in nekateri se boje, da bi mogla nastopiti redna poljska vojska, katere je na meji zbranih več polkov. Poljaki tudi še niso nič zmanjšali svoje agitacije za odcepitev Karpatske Ukrajine od Češkoslovaške.

Zadnje češkoslovaške kraje je izročila Češkoslovaška Nemčiji. V zadnjem hipu so Nemci odstopili Čehom še tri vasi ter hrib s spomenikom češkega junaka Jana Kozine.

Poljska ne bo jamčila za nove češkoslovaške meje, kakor poroča »Daily Telegraph«. Akcije češkoslovaške vlade za priznanje mej bo ignorirala ali pa sporočila, da more priznati nove meje šele potem, ko bi plebiscit v Karpatski Rusiji pokazal voljo prebivalstva. Angleški list dostavlja, da pa poljska vlada zaenkrat ne misli na oboroženo akcijo proti Karpatski Rusiji.

Nepričakovano je bilo izdano poljsko uradno poročilo o uspehu pogajanj, ki so se vodila med Poljsko in sovjetsko Rusijo. Nenapadalni pakt med obema državama ostane v veljavi do 1. 1945. Trgovinski odnosi med obema državama se bodo povečali, vsa sporna vprašanja pa se bodo uredila. Pravijo, da je poljsko-rusko zbližanje odgovor na nemško namero ustanovitve samostojne ukrajinske države.

Vladna kriza na Madžarskem še ni rešena. Drž. upravitelj Horthy še nadalje konzultira politične voditelje. V nedeljo je zaslial tudi prosvetnega ministra grofa Telekyja.

Encikliko o plemenskem vprašanju pripravlja papež. Enciklika bo nastopila proti nar. socialističnemu plemenskem nazoru.

Predsednik Roosevelt leta 1940. ne bo več kandidiral za predsednika. Baje je pripravil kot svojega naslednika sedanjega ministra za javna dela Hopkinsa.

Denarstvo

Devizne transakcije po pooblaščenih denarnih zavodih

Zaradi omejitve deviznih transakcij za podjetja, katerih lastnik ali družbenik je tuji državljan, so nastale razne težkoče ter je sedaj Narodna banka svoja navodila v toliko ublažila, da smejo pooblaščen denarni zavodi na račun domačih tveganj, katerih lastniki so inozemski državljanji, opravljati devizne transakcije brez odobrenja Narodne banke v teh primerih; 1. če imajo inozemski lastniki domačih podjetij dovoljenje naših oblasti za bivanje v državi za dobo enega leta ter če velja dovoljenje v trenutku izvršitve transakcije vsaj še en mesec; 2. če vrše domače tveganje, ki so last inozemcev, vplačila v poedine kliringe do zneska 200.000 din.

Obtok bankovcev se je zopet zmanjšal

Izkaz Narodne banke z dne 22. novembra navaja naslednje važnejše spremembe (vse številke v milijonih din):

Kovinska podloga se je povečala za 0,3 na 1.893,3.

Devize izven podloge so narasle od 4697 na 522,0, torej za celih 52.

Zmanjšal se je obtok kovane denarja ter je zato zaloga kovancev v Narodni banki narasla za 6,9 na 362,2.

Posojila so se zopet zmanjšala, vendar v mnogo manjši meri kot prejšnje tedne. Menična posojila so padla za 1,9 na 1.755,3, lombardna pa so narasla za 0,6 na 39,2.

Razna aktiva so se povečala za 14,3 na 2.367,0.

Obtok bankovcev se je zmanjšal za 124 na 6.576,0 ter s tem že skoraj dosegel višino, ki jo je imel pred 30. septembrom.

Narasle pa so obveze na pokaz za 179,4 na 2.516,6. Zaradi velikega dviga obvez na pokaz se je tudi kritje znižalo od 26'91 na 26,75%, samo zlato kritje pa od 26'78 na 26,62%.

Obrestna mera še vedno ni znižana.

Okrajna hranilnica v Slovenski Bistrici sporoča, da bo s 1. januarjem na zahtevo začela izplačevati vse vloge do 10.000 din. Dosedaj je izplačevala vloge do 7000 din. Hranilnica je dobila že za poldrug milijon din novih vlog in je mogla zopet začeti dati posojila.

Franoska banka je znižala diskont od 3 na 2,5%.

Obtok nemških bankovcev se je znižal za 124,7 na 7208,7 milijona RM. Celotni obtok vseh plačilnih sredstev pa je padel od 9506 na 9253 milijonov RM, a je še vedno za 2497 milijonov RM višji kakor pred enim letom.

Rentabilnost motornih vlakov

Letos se je tudi naša država odločila za uvedbo motornih vlakov, zaenkrat na daljšo razdaljo le na ozkotirnih progah med Beogradom in Dubrovnikom ter med Brodom in Sarajevom. Za poskušnjo so tudi že vozili motorni vlaki na glavni progi med Beogradom in Zagrebom, ki so dvakrat na dan premerili približno 430 kilometrov dolgo razdaljo v dobrih petih urah. V načrtu je tudi, da bi kasneje vozili motorni vlaki tudi do Ljubljane in v sezoni tudi do Bleda. Konkretnih sklepov pa doslej še ni, vsaj v javnost niso prodrle vesti o tem.

Naša železniška uprava je dolgo oklevala, končno pa se je le odločila za uvedbo brzega prometnega sredstva, ki ga poznajo danes že vse napredne države. Le pogledjmo Nemčijo, kjer drve po večkrat na dan motorni vlaki, sestojeci navadno iz dveh vozov, med glavnimi mesti z brzino 160 kilometrov na uro. Razdaljo med Berlinom in Koelnom na primer, ki je še nekaj večja kot od Beograda do Ljubljane, premerijo ti kratki, a elegantni in predvsem udobni vlaki v 3½ do 4 urah. Prometna letala so torej le še enkrat hitrejša. Ti vlaki so vedno popolnoma zasedeni, kar je tudi razumljivo, saj so za poslovne ljudi, ki imajo opraviti v glavnih trgovinskih središčih, bolj primerni kot avtomobili, v prvi vrsti ker je vožnja z njimi cenejša.

V še večji meri kot na velike razdalje uporabljajo že povsod motorne vlake v lokalnem prometu, za kar so naravnost ustvarjeni. V časih, ko ne vozijo parni vlaki, potniški in brzi, napravijo tako rekoč izprehode na krajšo razdaljo in vzamejo do sto potnikov s seboj. Motorni voz je vedno pripravljen, ni treba kotla kuriti že nekaj ur pred odhodom, kakor se mora pri parnih lokomotivah. Čim stoji nekaj minut na postaji, se že ustavi motor in tako varčuje s kurivom.

Rentabilnostni računi so doslej še povsod pokazali znaten večji dohodek motornih vlakov v korist železniški blagajni. Ni dvoma, da bi tudi naša železniška uprava, ako bi uvedla motorne vlake na krajšo in daljšo razdaljo v Sloveniji, napravila prav dobro kupčijo, ne glede na to, da bi s tem potujočemu občinstvu zelo ustregla. Nekaj številčk menda ne bo odveč.

Srednjeveliki motorni voz stane nekako 2 milijona dinarjev, in napravi v svojem »življenju« najmanj milijon kilometrov. Ako prevozi povprečno 100.000 kilometrov na leto, je v prometu deset let, bo pa še veliko dalje, ker ne trpi toliko kot avtobusi. Mestni avtobusi v

Mariboru na primer, ki so jih zadnje čase dali v ropotarnico, imajo vsi nad 600.000 kilometrov za seboj, železniški vozovi pa vzdrže precej več. Amortizacija bi torej znašala na kilometer nekako 2 dinarja. Z amortizacijo in kurivom (nafto, ki je mnogo cenejša kot bencin) vred računajmo vso režijo 4 do 5 dinarjev na kilometer, dočim znaša pri avtobusih režija povprečno 6 do 7 dinarjev. Ako napravi voz povprečno 300 kilometrov na dan, znašajo stroški 1200 do 1500 dinarjev. Prostora v motornih vlakih je nekako za 50 potnikov, če ima priklonni voz pa 100. Ako računamo voznino le 30 par na kilometer, vrže vsak prevoženi kilometer 90 dinarjev. Vzemimo, da uporablja vlak nekako 40 potnikov (na vsej progi se jih bo peljalo seveda več) na dan, dobimo 3600 dinarjev, torej trikrat toliko, kot znašajo režije.

Dobiček železniške uprave je torej očiten. Pri tem pa slone gornji dohodki na cenah III. razreda potniškega vlaka, dočim se v Bosni računajo cene drugega razreda brzega vlaka, ki so najmanj še enkrat tako visoke, zraven tega pa se pobira še posebna pristojbina od 20 do 40 dinarjev za potnika. Da se frekvenca dvigne in s tem poveča rentabilnost, bodo odslej priklapljali motornim vozom še po en navadni voz III. razreda, ne da bi se s tem brzina vlaka bistveno zmanjšala.

Te številke dovolj jasno govore za to, kako zelo se motorni vlaki obnesejo. Investicije niso tako ogromne, da jih tudi naša železniška uprava ne bi zmogla. Malo dobre volje, pa bo tudi naša pokrajina in zlasti proga Maribor-Ljubljana dobila tako zelo potrebne motorne vlake.

A. B.

Žitna trgovina počiva

Tendenca za žito je zadnje čase stalna, za mlevske izdelke pa nestalna. Promet zelo slab, skoraj da vsa kupčija počiva. Cene so poskočile pri koruzi za din 2,50, pri ovsu prav toliko, pri ajdi (štajerski) pa za din 10— pri 100 kg. Ostale vrste žita so notirale brez izprememb. Moka (pšenična) vseh vrst je popustila za din 5— pri 100 kg, za isto toliko tudi debeli pšenični otrobi, medtem ko so se drobni pšenični otrobi pocenili le za din 2'50 pri 100 kg. Na kako zboljšanje v trgovini z žitom in moko ni računati.

Preskrba pasivnih občin s koruzo in moko!

Da priskoči na pomoč revnim kmetovalcem s pravočasno preskrbo zadostnih količin koruze in moke za preživljanje, bo ministristvo za socialno politiko in ljudsko zdravje po kr. banski upravi dravske banovine, oddelek za socialno politiko in ljudsko zdravje, tudi letos izdajalo občinam »uputnice« za znižani železniški prevoz koruze in moke. (Mi bi seveda želeli, da se te »uputnice« sploh ne bi več izdajale, ker so se godile z njimi številne zlorabe.)

Take uputnice za znižani železniški prevoz so oblasti izdajale vselej, kadar se je pokazala potreba preskrbe revnih kmetovalcev z najnujnejšimi živili. Seveda pa je potrebno, da si predstojniki občin pravočasno prisrke te vozovnice za znižani železniški prevoz. Svoječasno je veliko občinskih uradov izvršilo nakup tega blaga direktno s posredovanjem Ljubljanske borze za blago in vrednote.

Vsi ti občinski uradi so se lahko prepričali, da so po Ljubljanski borzi kupljeno blago prejeli res v brezhibni kvaliteti in po najnižjih dnevnih cenah. Borzna pristojbina znaša za 10tonski vagon din 100—, za 15tonski vagon pa din 150— in so v tej pristojbini že všteti vsi brzojavni, telefonski in drugi poštni stroški. Ta pristojbina je torej tako malenkostna, da radi nje ne more biti nikakršnih pritožb — tem manj, ker borza skrbi predvsem za to, da pridejo kupci v zvezo z zanesljivo dobri dobavitelji, ki v vsakem pogledu izvrše dobave natančno in vestno po kupni pogodbi. Borzno tajništvo (Ljubljana, Gregorčičeva ul. 27/II.) je vsem občinskim uradom za sleherno informacijo radevolje na razpolago in daje vse potrebne podatke ter nasvete — ustno ali pismeno — popolnoma brezplačno.

Blagovno tržišče

Tendenca za deželne pridelke je nespremenjeno čvrsta, za ostalo blago zelo trdna. Promet nezadovoljiv, cene deloma stalne, deloma v stalnem porastu. Zadnje čase je veliko povpraševanje po belem fižolu, in sicer na bazi din 280— za 100 kg. Tudi po masti je razmeroma znatno povpraševanje ob trdnih cenah.

Dobave - licitacije

Direkcija drž. železnic v Ljubljani sprejema do 29. novembra ponudbe za dobavo raznih revij za leto 1939.

V gostilni in restavraciji

zahtevajte vedno izrecno **Rogaško mineralno vodo!** Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.

Hydrografski institut mornarice v Splitu sprejema do 1. decembra ponudbe za dobavo raznih grafičnih predmetov.

Direkcija pomorskega prometa v Splitu sprejema do 6. decembra ponudbe za dobavo državnih zastav za pomorske svetilnike.

Direkcija drž. rudnika v Vrniku sprejema do 8. decembra ponudbe za dobavo 40 kg laka za izoliranje; 9. decembra rudarskih nepremočljivih oblek; 15. decembra raznega elektrotehničnega materiala.

Gradbeni oddelek direkcije drž. železnic sprejema do dne 9. decembra ponudbe za dobavo prenosne motorne brizgalne.

Licitacije

Dne 5. decembra bo pri upravi državnih monopolov v Beogradu licitacija za dobavo 900 m³ desk in 120 m³ letev za potrebe tobačne tovarne v Ljubljani in Banji Luki.

Dne 3. decembra bo pri ekonomskem oddelku gen. direkcije državnih železnic v Beogradu licitacija za dobavo bakrenih plošč in ometačev; **dne 16. decembra** profilne medenine za vagonška okna; **21. decembra** 43.360 kg jekla za izdelavo lokomotivnih ploščic in rezervnih delov; **22. decembra** 242 komadov valjev za kisk.

Dne 16. decembra bo pri Štabu zrakoplovstva vojske v Zemunu licitacija za dobavo jelenjih kož.

Prodaja

Dne 29. novembra se vrši v skladišču Glavne carinarnice v Ljubljani licitacija za prodajo raznih predmetov.

(Predmetni oglasi so v pisarni Zbornice TOI v Ljubljani na vpogled.)

Delež Nemčije v naši zun. trgovini vedno večji

Po uradnih podatkih so bili naši trgovinski odnosi z Nemčijo v prvih 10 mesecih naslednji (vse številke v milijonih din):

	Izvoz		
	1938	1937	
Nemčija	1.373,2	1.048,8	+ 324,4
Avstrija	300,8	697,6	- 396,8
skupno	1.674,0	1.748,4	- 74,4
	Uvoz		
	1938	1937	
Nemčija	1.365,4	1.387,8	- 22,4
Avstrija	304,6	436,0	- 131,4
skupno	1.670,0	1.823,8	- 153,8

Obseg zun. trgovine je sicer zaradi splošnega nazadovanja zunanje trgovine nekoliko manjši, vendar pa je izvoz narastel od 34,11% na 41,92%, dočim je uvoz nazadovalec od 42,76 na 40%.

Ivan Malgaj:

Nekaj iz zgodovine naših cehov

V severnem delu Slovenije je bila domača obrt že od nekdanj do bro razvita in razmeroma na visoki stopnji. Med najbolj razvite spadajo one panoge domače obrti, ki služijo s svojimi izdelki človeku v vsakdanjem življenju, predvsem obleka in obutev iz tvarin, ki jih človek pridela in proizvaja na rodni grudi; nadalje posoda za kuhanje in za shranjevanje hrane. Na žalost pa so začeli industrijski proizvodi že v drugi polovici prejšnjega stoletja izpodrivati domačo obrt in danes na deželi ne izdelujejo več oblačil iz doma pripravljene platne.

Le redko kje še naletiš na sušilnico za konoplje, na torišče in njegovo orodje, obstoječe iz teričnika in tolkača za lan. Utihihile so brhke in zgovorne terice, Predica je že zdavnaj spravila kolovrat na podstrešje. Trgovina jima ponuja

na videz boljše, a kar je glavno: moderno gosposko blago. V spomin na nekdanj tako čislano in evetločo domačo obrt sameva tu in tam v kakšnem kotu podstrešja odlomek kolovrata, pri katerem je predica kazala svojo spretnost, domači pa so se zbirali okoli nje in si krajšali dolgočasne zimske večere z zgodbami in petjem.

Hud udarec domači obrti po mestih in trgih so zadale razne zadruge ali cehi, ki so imeli izključno pravico do rokodelstva. Obrtniki so postali poseben stan s svojimi pravicami. Kmetijski človek ni smel več prosto prinašati svojih izdelkov v mesto na prodaj, ako ni bil član zadruge. Domača obrt je propadala.

Ni čudno, da se je večina obrtnikov naselila v mestih in trgih, saj je bilo tu dosti imenitnih in premožnih ljudi, ki so dajali obrtniku dovolj zaslužka. Tu so bili redni sejmji, katere so obiskovali okoličani od blizu in daleč.

Odkar so se mestni obrtniki združili v zadruge ali cehe, se je

obrtiški stan začel lepo razvijati. Rokodelske zadruge so imele v začetku le verske namene in so bile podobne cerkvenim bratovščinam, ki so skrbele za povzdigo službe božje; ustanavljali so svoje oltarje in praznovali svojega patrona. Take bratovščine so imeli v manjših krajih vsi obrtniki prvotno skupaj. Tako so si v Celju tesarji, kamnoseki in zidarji osnovali skupno bratovščino, ki je bila utemeljena z ustavnim pismom s 1. avgustom 1753.

V to bratovščino niso bili vključeni oni štancarji, ki so kot »fretterji« (Störer) v Šibeniku poleg Sv. Jurija pri Celju klesali mlinске kamne in žrmlje in jih razpečevali po Spodnjem Koroškem, Srednjem in Spodnjem Štajerskem, na zapadnem Ogrskem, Hrvaškem itd. Ko je ta obrt cvetela, se je na leto po železnici prevozilo 600 do 650 komadov v približni teži od 180.000 do 217.500 kg. Seveda se je lepo število kamnov izvažalo tudi v one kraje, kjer ni bilo železnice.

Razen že prej omenjenih skupnih cehov so si tudi slovenjebistriški podkovači in kovači za sekire ustanovili skupno bratovščino in jo z ustanovno listino 30. januarja 1675 utemeljili. Ta privilegij je bil na novo potrjen 28. februarja 1753 in 16. aprila 1755.

Pozneje, ko so se rokodelci vedno bolj množili, so se te bratovščine ločile po posameznih strokah. Tako so iz cerkvenih društev nastale strokovne organizacije, ki so imele važne obrtne, trgovske in tudi politične pravice in so popolnoma združile vse vrste rokodelstva, zato tudi nihče ni smel izvrševati obrti, če ni bil član kakе zadruge.

V vsem graškem zborničnem okrožju, ki je po letu 1852. obsegalo graško in mariborsko okrožje so l. 1856., t. j. kratko pred uveljavljenjem (1859) novega splošnega obrtnega reda, ugotovili 1041 tkalcev, ki so se poleg poljedelstva pečali tudi s tkanjem. Povprečno so natkali 363.470 lahti platna iz lanu, 8860 lahti platna

iz konoplja in 1459 lahti damasta in dvanitnika.

K novi šegi v oblačilu je mnogo pripomogla predilnica v št. Pavlu pri Preboldu. Temeljni kamen za predilnico in tkalnico za bombaževino je položil l. 1839. nadvojvoda Ivan. Sicer je tovarna začela obratovati že l. 1842., toda pravico do proizvodnje je dosegel vitez Angelo Granisherer l. 1852. Podjetje je kasneje kupil Rafael Cardahy in po večletnem prestanku je tovarna ponovno začela obratovati l. 1870. Takrat je bilo v njej zaposlenih 122 moških, 160 žensk in 71 otrok.

barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Skrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH
Poljanski nasip 4-6. Selenburgova ul. 3
Telefon št. 22-72.

Izvoznikom živine

Zavod za pospeševanje zunanje trgovine sporoča, da bo odslej sprejemal prijave za izvoz živine v kontingentirane države do 15. vsakega meseca. Vse prijave, ki bi prišle na zavod po 15., se ne bodo vpisale v sezname in se bodo vrstile pošiljatelj. Prijave je treba poslati posebej za živo in posebej za zaklano živino. Nadalje se mora v prijavi natančno navesti, če hoče izvoznik izvoziti svinje za dunajski kontingent (v bivšo Avstrijo) ali za nemški kontingent, za govejo živino pa, če naj gre ta na dunajski svobodni trg ali na Reichsstelle za nemški kontingent za govejo živino.

Družba za uvoz italijanskih tekstilnih izdelkov

V Beogradu se je ustanovila delniška družba za uvoz italijanskih tekstilnih izdelkov. Delniški kapital te družbe znaša samo pol milijona din, kar je dokaz, da je za družbo močan činitelj, ki bo skrbel za potrebno finansiranje namenov družbe. Ustanovitelji družbe so naslednja italijanska velepodjetja: SNIA Viscosa (Società Nazionale industria applicazioni viscose), Manifattura di Altessano, Manifattura maglieri in Torcatura di Vittorio Veneto. Vse te družbe imajo svoj sedež v Milanu.

Ustanovitev nove družbe pomeni, da se Italija nikakor ne pusti izrinuti iz našega trga. Konkurenca italijanskemu tekstilnemu blagu v naši državi je zlasti narasla za časa sankcij in sedaj po priključitvi sudetskega ozemlja k Nemčiji. Glavna konkurentinja Italiji je Nemčija, ki deluje tudi z izvoznimi premijami. Delo nove italijanske družbe bo olajšano sedaj tudi z novo jugoslovansko-italijansko trgovinsko pogodbo, ker je povečanje našega izvoza v Italijo predvsem odvisno od povečanja italijanskega izvoza v Jugoslavijo. Verjetno je zato, da bo mogla nova družba delati z uspehom. Drugo je seveda vprašanje, če bodo od tega prizadete naše domače tekstilne tvornice.

Angleži nameravajo v Jugoslaviji ustanoviti veliko tekstilno tovarno

»Jug. Kurir« sporoča, da namerava veliki angleški tekstilni koncern postaviti v Jugoslaviji veliko tekstilno tovarnico, ki bi proizvajala med drugimi izdelki tudi sukanec. Koncern je pripravljen, da vložiti v to tovarno 60 milijonov din. Tovarna bi se postavila v Srbiji.

Če so Angleži pripravljeni, da investirajo tako veliko vsoto v tekstilno tovarno v Jugoslaviji, potem je to pač jasan dokaz, da računajo z dobrim obrestovanjem naloženega denarja.

Ali ne bi tudi slovenski trgovci poskusili ustanoviti podobno tovarno, saj bi mogli kar sami jamčiti, da bo imela tovarna zadosti odjema in da bo s tem tudi denar v tovarno dobro naložen?

Svetovna trgovina nazadovala

Po podatkih nemškega statističnega urada je vrednost svetovne trgovine v 3. tromesečju padla v primeri z 2. tromesečjem za 3 odstotke. V primeri z obsegom trgovine v 3. tromesečju lani pa je padla letos svetovna trgovina celo za 17,8 odstotka. Podatki, na katere se ozira statistični urad so iz 53 držav. Edina država, ki izkazuje povečanje izvoza in uvoza je Kitajska. Evropske države izkazujejo skoraj vse pasivno trgovinsko bilanco. Od izvenevropskih držav so skoraj vse razven Argentine in Avstralije aktivne.

Italijanske ladje za romunski petrolej in poljski premog

Dunajska »N. freie Presse« poroča, da je bil dosežen med Romunijo in Italijo sporazum, po katerem bo Italija dobavila Romuniji ladje, ki jih bo plačala Romunija z nafto. Istočasno pa sendira italijanska vlada tudi teren za soudeležbo italijanskega kapitala pri romunskih petrolejskih družbah.

Podoben dogovor so sklenila Italija tudi s Poljsko. Italija bi dobavljala premog na Poljskem, ki bi se po morju dovažal v Italijo. Ustanovila bi se italijansko-poljska pomorska družba, ki bi skrbel za pomorski promet med Poljsko in Italijo ter italijansko Afriko. Potrebne ladje bi dala na razpolago Italija.

Avstrijski tobačni monopol se neha

V Nemčiji ni tobačnega monopola in zato se tudi avstrijski ne more ohraniti. Sedaj je sklenjeno, da se spremeni avstrijska drž.

tobačna režijska v delniško družbo, katere delnice pa bo prevzela nemška država. Nemci obljublajo Avstrijcem, da bodo po odpravi monopola kadili boljši in cenejši tobak.

S tem bo zaključena zgodovina avstrijskega tobačnega monopola, ki sega v konec 17. oz. začetek 18. stoletja. Največji razmah je dosegel avstrijski tobačni monopol pred začetkom svetovne vojne, ko je bil lastnik 30 velikih tobačnih tovarn, 17 samostojnih prodajnih skladišč in 8 odkupnih postaj za tobak. Čisti dohodek monopola je znašal na leto okoli četrtil milijarde kron (takrat skoraj zlatih kron). Po 1. 1918. je izgubil monopol mnogo tovarn, a tudi vse odkupne postaje. Vendar pa je dosegel pri 287 milijonih bruto dohodka 210 milijonov šilingov čistega dobička ali eno sedmino vseh državnih dohodkov Avstrije. Ob koncu leta 1936. je bilo zaposlenih v vseh tobačnih tovarnah okoli 6000 delavcev in nameščenec. Monopol je imel še 9 tovarn, tobak pa se je prodajal v 16.000 trafikah, od katerih pa sta bili 2 tretjini zvezani z drugimi obrati.

Povpraševanja po našem blagu v tujini

817 — Olomuc: vino,
818 — Thessaloniki: sesalke za vodo,
819 — Hamburg: koščice breskev, fižol, sočivje, orehi,
820 — Sousse: suhe češplje, fižol, oves, krma,
821 — Helsinki: bižuterija (moderna, a tudi cenena, ko broše, prstani itd.),
822 — Dunaj: seno,
823 — Thessaloniki: doge za sode,
824 — Atene: žitarice,
825 — Adelaide (Avstralija): fižol, grah,
826 — London: sita iz konjske žime,
827 — Thessaloniki: gumbi,
828 — Le Caire: stekleno blago, papir, ustrojene kože, klej, kovinski proizvodi,
829 — Thessaloniki: marmor,
830 — Atene: parketi,
831 — Los Angeles (Kalifornija): razni proizvodi, ki bi se mogli plasirati v U. S. A.,
832 — Thessaloniki: sardine in salame,

833 — London: verige za živino,
834 — Thessaloniki: štedilniki in peči,
835 — Pariz: hrastovi furnirji,
836 — Milina-Volos (Grčija): doge za sode,
837 — Thessaloniki: gumbi,
838 — Pariz: vodne bolhe (def-niji),
839 — Thessaloniki: parketi,
840 — Pratteln pri Baslu: koruzne metle z držajem,
841 — Thessaloniki: les,
842 — London: galanterijski izdelki iz kože, novosti,
843 — Thessaloniki: konoplja,
844 — Atene: otroški vozički,
845 — Le Pirée: žitarice,
846 — Thessaloniki: brusni kamni.

Interesenti naj se za naslove obrnejo na Obaveštajni odsek Zavođa za pospeševanje zunanje trgovine, Beograd, Ratniški dom. Pri tem naj navedejo svoje ime in številko, pod katero je ponudba objavljena.

Doma in po svetu

Konferenca balcaničnih generalnih štabov balkanskih držav se začne v ponedeljek v Atenah.

Min. predsednik dr. Stojadinović je imel v nedeljo v Bjelini velik shod, ki se ga je udeležilo 60 tisoč ljudi. Shod je otvoril minister dr. Spaho, nakar je povzel besedo min. predsednik dr. Stojadinović. Iz njegovega govora posnemamo naslednje glavne misli:

Pred 14 leti vas je pozval s tega balkona stari Pašić, da poveste svoje mnenje o programu državne konsolidacije in drž. obrambe. Če je ves narod nekdanj vstal proti poskusu Avstrije, da bi razbila to državo, potem morate to storiti tudi vi. Te besede Pašića ponavljam danes tudi jaz in ponavljam jih s pravico, ker prihajam kot predstavitelj sloge med pravoslavni in mohamedani, za katero se je tako zelo zavzemal Nikola Pašić. Predsednik vlade se je nato spominjal skupnih bojev muslimanov in Srbov za narodno osvoboditve in s posebnim poudarkom govoril o zaslugah Bjeline in vsega njenega okraja za naše osvoboditve. Ta zemlja je bila vedno zemlja narodnih junakov, pa tudi pesnikov. To je zemlja, kjer bije srce srbskega naroda.

Kakor je prišel Pašić pred 14 leti med vas, ker je bila vaša narodna zavest vedno živa, tako prihajam danes jaz med vas, da glasujete 11. decembra za politiko sedanje vlade in njen državni program. Da glasujete za slogo, mir in red ter za lepo bodočnost Jugoslavije. Tej politiki se mora Jugoslavija zahvaliti, da more svoj 20. rojstni

dan praznovati v miru in napredku, ker je mir na njenih mejah.

Nato je predsednik vlade, ki je na kratko omenil delo, ki ga je storila njegova vlada, ki je storila v treh in pol letih več ko vse njene prednice. Predvsem pa je storila eno veliko stvar, da je dosegla popolno slogo pravoslavni in muslimanov. Stari Pašić je dejal, ko so mu govorili o hrvatskem vprašanju, da je za nas še pred hrvatskim bosensko vprašanje. Danes bosenskega vprašanja ni več in ostalo je le

hrvaško vprašanje. Nihče ne bi bil bolj srečen kakor jaz, če bi bilo rešeno tudi to vprašanje. Toda nemočemo kakršno koli rešitev in nemočemo tudi rešitve, ki nam jo predlaga dr. Maček. So meje, ki se ne smejo prekoračiti. En kraj, en narod, ena država, to je naš program. V teh mejah so možna pogajanja, izven njih pa bo čakal dr. Maček v opoziciji še 99 let.

Predsednik vlade je govoril nato o dr. Mačkovi vojski ter zlasti naglasil svoje začudenje, kako mogoče biti na listi dr. Mačka Peter Zivković, Bogoljub Jevtić in Velja Popović. Kaj s temi ljudmi hoče rešiti dr. Maček hrvaško vprašanje, je po pravici vprašal dr. Spaho. Na to vprašanje dr. Maček še ni nič odgovoril.

Tako imate na eni strani našo listo s programom in voditelji, ki jih poznate, na drugi strani pa neko mozaik-listo, ki je sestavljena iz raznih skupin in ki je brez skupnega programa. Že zaradi svoje sestave pomeni dr. Mačkova lista propast za vse one, ki so na njej. Zato tudi upam, da za vas 11. decembra odločitev ne bo težka. Sodišče je potrdilo tudi listo dr. Mačka.

Vseh kandidatov pri decembrskih volitvah bo 2001, in sicer na listi dr. Stojadinovića 746, na listi

dr. Mačka 1013 in na listi dr. Ljotića 242. Prvotno se je mislilo, da bo več kandidatov, mnogi pa so spoznali, da ne morejo računati na uspeh in zato so svoje kandidature umaknili.

Imenovano je bilo novo ravnanje OUDZ v Zagrebu.

Razstava jugoslovanske grafične umetnosti se je otvorila prejšnji teden v Kodanju v svečani dvorani danske Akademije znanosti in umetnosti.

Pilotsko šolo je otvorila na beograjskem letališču družba za zračni promet »Aeropot«.

Francoska vlada bo povišala svoje poslanstvo v Bukarešti v veleposlanstvo. Isto je storila tudi že angleška vlada.

Min. predsednik Chamberlain je obiskal v Parizu vojvodo Windsorskega. Obisk je trajal 25 minut in je bila pri obisku navzoča tudi vojvodinja. Vojvoda Windsorski je v razgovoru z min. predsednikom izrekel željo, da bi se zopet rad vrnil v Anglijo.

Poljska vlada je izdala dekret o zaščiti države. Z zaporom do pet let se kaznuje, kdor poziva k stavkam, dve leti dobi, kdor širi nerazne vesti. Izvozniki, ki bodo prodajali v tujino slabo blago, se morejo kaznovati z ječo do treh let. Isto kazeno more dobiti tudi, kdor širi slabe vesti o poljski valuti. Notranji minister more prepovedati poslanje tujih radijskih postaj. Nadalje je objavila poljska vlada dekret o razpustu vseh prostoziidarskih organizacij. Njih premoženje se zapleni v korist fonda za dajanje javne pomoči.

Nemška univerza in tehnika ostane v Pragi.

Židov je v Nemčiji še vedno 700 tisoč, kakor pišejo nemški listi. Vprašanje je, če imajo ti še eno milijardo mark premoženja. Göring se bo posvetoval z okrožnimi nar. socialisti tudi o tem, kako da ne bi ponudba židovskih nepremičnin vrgla ceno za nepremičnine. Razpravljal bo tudi o tem, da se vsi židje nameste v barakah.

Tudi med Nemčijo in Japonsko je bila podpisana kulturna konvencija. Marksistični in komunistični elementi so skušali izvesti v Boliviji državni preobrat, a je bil njihov poskus zatrt že v kall.

Italijanska križarka »Pola« je trčila v pristanišču v Tarentu z italijanskim rušilec »Lampo«, 6 vojakov je bilo ubitih. Rušilec »Lampo« je zelo poškodovan. Veliko nemško letalo »Preussena« se je na potu iz Nemčije v Južno Afriko ponesrečilo, 11 potnikov in 5 moč posadke je mrtvih, štirje potniki pa so dobili tako hude opekline, da bodo najbrže umrli.

»Slovenija v šestletki cestnih del«

Tako se glasi naslov predavanja, ki ga bo imel v torek, dne 29. novembra ob 20.30 v Ljubljanskem klubu (v Kazini)

dr. Vinko Vrhunec, ravnatelj TPD in predsednik Društva za ceste v Ljubljani.

Vprašanje naših cest je eno naših najvažnejših in najbolj aktualnih gospodarskih vprašanj. Opozarjamo zato še posebej na to predavanje vse naše gospodarske ljudi.

Iz združnega registra

Vpisala se je Nabavna in prodajna zadruga pekovskih mojstrov v Ljubljani. Namen zadruge je med drugim: nabavljati svojim združnikom gospodarske in gospodinske potrebščine in obrtne izdelke vsake vrste ali jim nabavo posredovati, vnovčevati pridelke ali izdelke svojih združnikov v nepredelanem in predelanem stanju. Člani upravnega odbora so pekovski mojstri: Vinko Požar, Ivan Piskar, Ivan Kante, Karol Vidmar in Josip Megušar.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 26. novembra objavlja: Uredbo o zapisniku med Jugoslavijo in Švico o vzajemnem blagovnem prometu in ureditvi plačil s trgovinskim sporazumom in končnim zapisnikom — Uredbo o dopolnilnem zapisniku k zapisniku med Jugoslavijo in Švico o vzajemnem blagovnem prometu — Odločbo o pobiranju taks za potrdila Zavoda za pospeševanje zunanje trgovine — Pravilnik o skladu za izvajanje regulacije v mestni občini mariborski.

Zunanja trgovina

Belgijska trgovinska delegacija je prišla v Beograd, da se dogovori z našimi delegati o nekaterih spremembah lani sklenjene trgovinske pogodbe z našo državo.

Dovoljenja za nabavo plačilnih sredstev za plačilo luksuznih in plemenskih konj bo dajal valutni in devizni oddelek fin. ministrstva le, če predlaga uvoz teh konj zivnoredski oddelek kmetijskega ministrstva.

V italijanskem kliringu je izplačala Narodna banka nakaznice do št. 18.937 z dne 10. septembra 1938, v turškem kliringu pa nakaznice do št. 1679 z dne 13. oktobra 1937.

Iz Slovenije je bilo letos izvoženih skupno 2775 vagonov sadja.

Slovaški gospodarski minister Teplanský je označil v svojem govoru v Bratislavi, da bodo vse uničili, ki bi se upirali ustanovitvi enotne slovaške stranke. Nadalje je izjavil, da bodo Slovaki vse gospodarstvo preustrojili, ker hočejo, da bo na slovaških tleh vsa trgovina, vsa industrija in vse denarništvo v slovaških rokah.

Čsl. cementna industrija je prišla zaradi ustavitve utrdbenih del v veliko stisko. Nekateri cementarne so že morale ustaviti obratovanje. Vodijo se pogajanja, da bi se dobavljali čsl. cement na sudetsko ozemlje, kjer bo prihodnje leto stavbena delavnost najbrže zelo živahna.

Češkoslovaška vlada je znižala carinske postavke za uvoz žive živine.

Stekleno blago iz sudetskega ozemlja, ki je bilo priključeno Nemčiji, se bo sedaj označevalo kot blago, ki izvira iz »Sudetske dežele, prej Bohemije«.

Med češkoslovaško in nemško papirno industrijo je bil sklenjen dogovor o dobavi nemškega rotacijskega papirja. Ta dogovor je bil sedaj razširjen tudi na dobavo nemškega zavojnega in grafičnega papirja.

Romunski trgovinski minister Constantinescu odpotuje v kratkem v London, da zaključi veliko posojilo v višini 25 milijonov funtov.

Romunska proizvodnja nafte je v prvih 10 mesecih narasla v primeri z lani od 5,5 na 6,01 milijona ton. Proizvodnja je narasla edino v novih podjetjih, dočim je v starih padla.

Turčija je naročila v Nemčiji 230 tovornih avtomobilov.

Nemčija je uvozila v prvih 9 mesecih t. l. (brez Avstrije) 134.900 glav goveje živine (za 113% manj ko lani), svinj pa za 70% več, to je približno 400 tisoč živali.

Dunajska produktna borza se s 1. decembrom zapre.

V Milanu je bila konferenca nemških in italijanskih industrialcev, kako doseči boljše sodelovanje industrij Italije in Nemčije.

Izvoz poljskega tekstilnega blaga je padel v prvih 8 mesecih l. l. od 54 na 34 milijonov zlotov.

Vzhodno-azijski gospodarski blok namerava ustanoviti Japonska. Prva konferenca v ta namen je bila te dni v Tokiu. Konferenca se je udeležilo 250 zastopnikov različnih kitajskih (pravilno japonskih) vlad, Mandžurije in Japonske.

Nemčija ne bo sodelovala na svetovni razstavi v New Yorku in tudi ne na veliki razstavi v San Franciscu.

Radio Ljubljana

Torek dne 29. novembra. 11.00: Šolska ura: Potovanje po Češkoslovaškem — 12.00: Havajske kitare in wurliške orgle (plošče) — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Koncert radijskega orkestra — 14.00: Napovedi — 18.00: Pevski nastop mestne ženske realne gimnazije — 18.40: Kaj je sveto (Fr. Terseglav) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Pomen kmetijskih razstav — 19.50: Vesela kronika — 20.00: Koncert. Sodelujejo: gđc. Štefica Pavlovič, g. prof. M. Lipovšek (klavir) in radijski orkester — 21.30: Veseli napravi iz Španije (plošče) — 22.00: Napovedi, poročila — 22.15: Prenos plesne glasbe iz restavracije Emona.

Sreda dne 30. novembra. 12.00: Plošče — 12.45: Poročila — 13.00: Napovedi — 13.20: Plošče — 18.00: Mladinska ura: a) Smučarski drobiž (Janko Siherl) — b) Mladinska zašč. razstava — 18.30: Plošče — 18.40: O razvoju skrbstva za slepo mladino (gđc. Dobovšek Bogomira) — 19.00: Napovedi, poročila — 19.30: Nac. ura: Avgust Senoa, ob 100 letnici rojstva — 19.50: Uvod v prenos — 20.00: Prenos iz ljubljanske opere, v I. odmoru glasbeno predavanje (g. Vilko Ukmar) — v II. odmoru: Napovedi, poročila.